

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2 Vtrum absque gratia Dei possit homo aliquod bonum facere, vel velle.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

quæritur, verum sine gratia possit homo aliquid supernaturale ve...

sci possunt: sicut & quandoq; miraculose facit quædam, quæ natu...

AD PRIMVM ergo dicendum, quod omne verum a quocunq; dicatur, est a Spiritu sancto, sicut ab infu...

AD SECUNDVM dicendum, quod Sol corporalis illustrat exteriori: sed Sol intelligibilis, qui est Deus illustrat...

Abus animæ: tertio, in statu doni iustitiæ originalis, seclusa gratia...

non requiritur alia illustratio, sed solum ad illa quæ naturalem cognitionem excedunt.

ARTICVLVS II.

Utrum homo possit uelle & facere bonum absque gratia.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur, quod homo possit uelle & facere bonum absque gratia. Illud. n. est in hominis potestate, cuius ipse est dominus...

iustitiæ originalis, non est effectus illius nisi per accidens, ut remouentis prohibens, expoliatio. n. abilitat gratiam & iustitiam...

Super Questionis 109, Articulum 2. 3. & 4.

IN arti. 2. 3. & 4. eiusdem 109. q. dubium occurrit duplex. Primum est, An per hominem in statu naturæ integræ intelligatur author...

Secundum dubium predicto proximum est, quid per naturam corruptam intelligendum sit. Aut. n. significat naturam subijpsi derelictam...

Cap. 6. & 7. tome 3.

Inf. ar. 6. cor. & 1. dist. 28. ar. 1. & dist. 39. in expo. lit. & 4. dist. 17. q. 1. ar. 2. q. 2. ad 1. & 3. & uer. q. 24. ar. 1. ad 2. & ad 9. & ar. 4. per to. & q. 26. ar. 6. & ad 21. & quol. ar. 7. & quol. 5. ar. 2. & 1. Co rin. 12. q. 1. ar. 2. & q. 13. ar. 6.

Alina... quæritur... scilicet... quæritur... scilicet... quæritur... scilicet...

quia equalis est sufficientia naturae lapsae, & naturae in puris naturalibus, consequens est, quod appellatione naturae integre non intelligatur in litera in puris naturalibus: sed intelligitur natura in statu consono naturae rationali, qui addit supra pure naturalia uigorem rationis, seu superioris partis anime ad conseruandum statum rationi in nullo dissonum. Non est autem uigor hic gratiae, aut naturae simpliciter, sed quodammodo gratiae, & quodammodo naturae.

Cap. 30.

¶ 2. ar. 1.

l. 6. Eth. ca. 2. 10. 5.

¶ 2 Præter. Vnumquodque potest magis in id quod est sibi secundum naturam, quam in id quod est sibi præter naturam: sed peccatum est contra naturam, ut Damascenicus dicit in 2. lib. *opus autem uirtutis est hominum secundum naturam, ut supra dictum est. ¶ Cum igitur homo per se ipsum possit peccare, uidetur quod multo magis per seipsum possit bonum uelle, & facere.

¶ 3 Præter. Bonum intellectus est uerum, ut Philosophus dicit in 6. Eth. *sed intellectus potest cognoscere uerum per seipsum, sicut & quilibet alia res potest suam naturalem operationem per se facere. ergo multo magis homo potest per seipsum facere, & uelle bonum.

¶ Nota quod non dico, quod iste uigor sit portio originalis iustitiae: hoc enim esset dicere, quod natura integra significat naturam in statu originalis iustitiae: sed dico quod istum uigorem sortitur ratio in coniunctione ad originalem iustitiam: sicut cogitatio in coniunctione ad intellectum melius operatur, quam intellectu tacente. & uniuersaliter supremum in unoquoque ordine iunctum superiori non solum perfectionem superioris participat, sed etiam secundum propria melioratur: melius enim operatur uegetatiua iuncta sensitiua, quam separata ab illa. Discernendum quippe est inter iustitiam originalem & uigorem hunc ab effectu. nam cum iustitiae originalis dono non poterat prius peccari uenialiter, quia mortaliter, ut in prima parte dictum est; hic autem uigor permittit prius offendi uenialiter. Postquam enim homini uigore hoc prædico subrepre parua aliqua declinat circa finem, & non una sola, sed multa, quod non computaretur integritas status originalis iustitiae. Quia igitur uigor iste possessus est gratuitus, quia non habetur nisi in coniunctione ad statum gratuitum originalis iustitiae: & essentialiter est naturalis, quia uigor est superioris partis anime nostrae secundum naturam rationalem ad solum & omne bonum rationi proportionatum se extendens: ideo sic adiunctus puris naturalibus constituit statum naturae integre, & per istius deperditionem natura est corrupta. Vocabulum quoque integri & corrupti, rationi consonat: quoniam natura integra est, quando nihil naturalium non solum constituentium naturam & fluentium ex ea, sed requisitorum secundum eam deest: corrupta autem si quod horum perdidit, dictus autem uigor secundum naturam est rationalis. Et ne putes me esse inuentionem huius uigoris, lege superius auctorem in q. 91. ar. ult. dicentem, quod quia hoc desinitur originali iustitia, & uigore rationis, ipse impetus sensualitatis &c. ubi manifeste uult, quod per peccatum originale homo perdit duo. scilicet originalem iustitiam, & uigorem rationis: copulationis enim nota diuersitatem ostendit. Hæc de secundo.

¶ Quod ad tertium respondendum est primo dubio, quod per hominem in statu naturae integre, auctor intendit hominem non in puris naturalibus, sed habere donum iustitiae originalis, non inquantum operatur ex ui iustitiae originalis, sed inquantum operatur ex uigore naturalium. Et sic omnia uerba literæ consonant. In sui integritate, sicut fuit in primo parente ante peccatum, & poterat homo per sua naturalia uelle, & operari bonum &c. Et quod hæc sit mens auctoris, apparet ex eo, quod oportet aut sic dicere, aut quod intendat hominem ex ui originalis iustitiae operantem. Et tunc ly, per sua naturalia, glossaretur, quod iustitia originalis computatur inter naturalia, quia erat donum naturae. Sed hæc expositio non consonat doctrinae auctoris, tum quia apud ipsum de ratione originalis iustitiae est gratia faciens, ac per hoc pari ratione potuisset dici, quod homo in tali statu per sua naturalia potuit uelle & operari bonum supernaturale, cuius oppositum expresse dicitur in litera; tum quia auctor tam sollicite distinguit de dono communis auxilii Dei primi agentis, & dono superaddito naturae, & constat quod iustitia originalis est donum superadditum naturae. Secundo autem dubio satisfactum dicendo, quod per naturam corruptam intelligitur natura priuata dono iustitiae originalis, & uigore rationis, ac per hoc priuata dono supernaturali, & dono naturali non fluente ex natura, sed secundum naturam

debitis sibi &c. Et sic ultra distinctionem in puris naturalibus cludit rationem defectus mali culpae & poena inampliabilem. Et hinc nihil potest esse actus in puris naturalibus ad operandum bonum per se. Et sic nota, quod in puris naturalibus ad operandum bonum per se, non potest esse actus in puris naturalibus ad operandum bonum per se. Et sic nota, quod in puris naturalibus ad operandum bonum per se, non potest esse actus in puris naturalibus ad operandum bonum per se.

SED CONTRA est, quod Apollolus dicit Rom. 9. Non est uolentis. scilicet uelle, neque currentis, sed miserentis Dei. & Augustinus dicit in libro de correctione nulli & gratia, quod sine gratia nullum profus sine cogitando, siue uolendo & amando, siue agendo, faciunt homines bonum.

RESPOND. Dicendum, quod natura hominis potest dupliciter considerari. Vno modo in sui integritate, sicut fuit in primo parente ante peccatum. Alio modo, secundum quod est corrupta in nobis post peccatum primi parentis: secundum autem utrumque; statum naturae humanae indiget auxilio diuino ad faciendum, uel uolendum quodcumque bonum, sicut primo

ratio dabitur: quia si hæc affirmatur intentio sua, sequitur gratia sanante, quia opus est ad opus moraliter bonum: actus hominis fit malus moraliter: nam in indistincto actu medium, ut superius dictum est. Et ulterius sequitur omnis operatio existens in peccato mortali, & etiam que infidelis, fit mala moraliter: quod est manifeste contra auctoris. Si autem negatur hæc esse intentio, non occurrit in primis Gre. de Ari. in loco alleg. afferens, quod hoc & seq. ar. duobus hoc sentire. Non delint quocumque id firmantes. Et oportet assignare quid intendit auctor in loco. Ipse enim particulariter inquirens, an homo possit natura aliquod bonum facere, ut patet in tit. huius ar. propositione quod determinat, quod aliquod bonum paratim ut edificare domos, plantare uineas, & humilimodis, proponit statum autem naturae integre poterat per sua naturalia bonum naturae suae proportionatum, quale est bonum naturalis. Ex hac namque differentia manifestat intentionem, scilicet quod homo in statu naturae corrupte non potest per sua naturalia bonum proportionatum naturae, quale est bonum naturalis. Simpliciter autem dubium est, quid tenentur auctor. In quo in statu isto possit per sua naturalia facere naturaliter bonum. Gre. siquidem de Ari. in loco alleg. tenet gratiam ex multis auctoritatibus, & una ratione positam, quod ad presentem spectat articulum, præter auctoritatem gl. forte sunt contentæ. In quod loquuntur de bono actu hominem bonum simpliciter in ordine ad uitam æternam de bono pure morali infra limites naturae, quoniam dicitur hominem in ordine ad celestem patriam bonum simpliciter secundum quid. Et si hoc ad uertit hic doctor, non in auctoris fundasset. Præter inquam auctoritates, in tribus partibus fundatur. Primo in infirmitate naturae, quod opus naturae non est proprium opus naturae integre, & per hoc dicitur corrupta ab integra. Secundo in circumstantia uoluntatis, scilicet actus, quia scilicet non fit per Deum, propter defectum ad quod tam obligatur, quicquid enim in quocumque habet circumstantiam saltem deficere, inquit Greg. in act. per lib. in statu isto. Tertio in uictoria tentationis, quod in peccato, & demonia, diuersa mouent praelia, & egeamus aduersum quod petendum est. Et ne nos inducas in tentationem, quod esset simpliciter necessarium, si ex puris naturalibus naturaliter bonum facere possemus. Pars uero affirmans, quod super hoc, quod homo potest naturaliter nosse, aliquid puta honorare parentem, quas decet undique circumstantiis fieri, ut patet ex articulo precedente, & potest in eis consentire, & exequi.

¶ Ad euidenciam huius difficultatis non intendo aliquid auctoris officina simul asserere quid simpliciter, & tenentur rem sanctum tenendum est. Dicendum igitur est, quod in statu naturae corrupte potest per sua naturalia, quoniam est actus operantis uirtutis, operari aliquod opus moraliter bonum, non possit suum uniuersum moraliter bonum facere, sed

ni
po
est
act
ue
fe
lit
ac
qu
ra
fit
D
m
ex
ste
per
fid
der
do
ter
qui
sch
&
vt
ac
ue
Me
par
con
bus
post
pro
seq
qui
pro
ita
na
re
diu
hæ
tet
aur
Vn
in
pe
rale
quo
pl
ra
q
Sec
deli
obie
xer
talen
¶ Ad
cul
ne
ue
cul
leita
quod
rale
agric
una
liter
tuis
sua
sequi
par
tum
rore
ctur
in
naq
polic
actus
de
ripo
entim
Ia
re
nesi
est
¶ Ad

nifclatur breuiter, primo ducendo ad inconuenientiam: quia nifi
poffit aliquid bonum moraliter facere, fequeretur vt deductum
eft, quod in fidelis, & exultans quilibet in mortali, in omni tuo
actu deliberato peccaret: & nifi impotens, efferet ad faciendum vni
uerfalem fuorum operum bonam moraliter, fequeretur qd poffet

fe praeferre a quo
liber defectu morali,
ac per hoc poffet nu
quam peccare in mo
ralibus, cuius oppo
fitionem monftratu est.
Deinde offendit. pri
ma quae pars, quia
experitur, qd exi
ftentes in mortali et
pernitenter, feclufa
fide, poffumus red
dere mutuum, quan
do oportet, cui opor
tet &c. & propter
quid oportet: quia
fcllicit iustum est,
& ordinatur ad Deu
vt fumum bonum,
ac per hoc fine vni
uerfi monftratu, 12.
Meta. Secunda autem
pars, quia fumus ex
contrariis appetiti
bus compofita, & im
poffibile est, quin
propria quaedam; al
fequantur: & rurfus
quia natura integre
propria est vniuer
falem operum boni
moraliter perage
re poffe, ac per hoc
dicitur a corrupta
hac via media, ut pa
ter, quam in litera
auctor determinat.
Vnde non dicit, qd
in ftatu natura cor
rupta nullum opus mo
rale poffet, fed dicit

quod non poffet totum huiusmodi bonum per sua naturalia im
plere & replicat, Non tamen totum bonum fibi connaturale,
ita quod in nullo deficiat. Hec media via est, quam inferius in
Secunda fecunda auctor firmat docens, quod non quilibet actio
dehoerata infidelis, est peccati. Hanc ergo feclando, foluimus
obiectiones & ad eos quihuncarti, & fequentes aliter intel
lexerunt, dicendum est, quod di perfpicacius in pexiffent, fenfum
talem non accepiffent.

Ad particularitatem titu. huius arti. dicitur, quod ita est parti
cularis ite ficut praecedens, vt ibidem patet. Et ficut ibi, om
ne verum proportionatum naturae humanae, est quoddam parti
culare refpectu veri communis ad veru fupernaturale & natura
le: hic, omne bonum proportionatum naturae humanae est
quoddam particulare bonum refpectu boni communis ad natu
rale & fupernaturale. Exempla autem literae de adificatione &
agricultura; exempla funt operum virtutis acqulfita; ars nanque
vna quae, virtutu intellectualium est, ut patet in 6. Ethic. nec in
litera de opere bono o virtutis moralis explicite mentio fit, fed vir
tutis acqulfita in comuni: quinetia ex hoc quod homo poffet p
fua naturalia edificare domos quando oportet, ficut oportet &c.
fequitur, quod poffit aliquid opus moraliter bonum per fua na
turalia facere: alioquin edificando domum, peccaret mortaliter.
patet igitur auctoris intentio. Auctoritates autem quae oppo
fitionem fonare videntur, illa glosfa optime faluat, & praefertur ab er
rore Pelagii, ut patet applicanti. Ad primum fundamentum di
citur, quod ficut homo corporaliter infirmus non differt a sano
in hoc, qd fanus opus fani, infirmus nullum opus fani; poffit: pot
tamen infirmus videre, uel audire, uel odorare ut fanus, licet no
poffit ambulare ut fanus: fed differt in hoc, qd fanus omnes fuos
actus infirmus non omnes fuos actus poffet ut fanus facere. Vn
de & in litera dicitur, homo infirmus poffet aliquid motu moue
ri, non tamen perfecte poffet moveri motu hominis fani: totum
enim cum ftetidem quod perfectum, perfecte & totaliter ide funt.
Ita natura integra & corrupta non differunt in hoc, quod illa po
telt omnes fuos actus facere bonos, illa nullos: fed quod illa om
nes illa non omnes bonum ergo moraliter in omnibus actibus
eft propria natura integre, non in aliquo actu.

Ad fecundu fundamentum, quod tunc fit, dicitur qd etiam in

A fidelis poffet in aliquo actu habere Deum ut finem naturae, & ul
timum finem propter feipfum Deum fumum bonum. Poffet
enim ut dictum est, cognofcere ex philofophia Deum esse fum
mum bonum uniuersi extra illud, & finem ultimum omnium, &
operari iustum aliquid, & eligere uitationem malorum, puta, ho
micidii, adulterii, ne
faciat iniuftu; quod
quia malum est, dif
fonat fumum bono:
& fimiliter in facie
dis bonis, quia con
fonat fummo bono.
In hoc tamen re fci
to, quod Deum esse
ultimum finem ali
cuius actus humani,
poffet contingere
dupliciter. primo qd
fit finis explicite in
tentus ab operante
homine: & hoc mo
do dictum est, quod
poffibile est homi
nem infidelem habe
re Deum ut ultimum
finem, & perfeuera
re fine gratia. Secun
do, qd fit finis non ex
plicito intentus, fed
implicite ab operan
te homine, & ut dire
cte ab explicite in
tendente illum ulti
mum finem. uerbi
gratia. Si aliquis in
fidelis, uel in mortali
peccato exiftens, ni
hil cogitans de Deo
honore parentem,
reddat depositum,
& huiusmodi faciat
quando oportet, ubi
oportet, ficut opor
tet, & propter hunc
finem i. quia debitu
est qd fic fiat, tunc ex

nature indiget homo in ftatu na
turae integre quantum ad unum
id est, ad operandum, & uolend
um bonum fupernaturale: fed
in ftatu natura corruptae quan
tum ad duo, fcilicet ut fanetur, &
ulterius ut bonum fupernatura
lis uirtutis operetur, quod est me
ritorium. Vterius autem in utro
que ftatu indiget homo auxilio
diuino, ut ab ipfo moueatur ad
bene agendum.
A D PRIMVM ergo dicen
dum, quod homo est dominus
fuorum actuum, & uolendi, &
non uolendi, propter delibera
tionem rationis, quae poffet fcl
cti ad unam partem, uel ad aliam:
fed quod deliberet, uel non deli
beret, & fi huiusmodi etiam fit
dominus, oportet quod hoc fit
per deliberationem praecedentem.
& cum hoc non procedat
in infinitum, oportet quod fi
naliter deueniatur ad hoc, quod
liberum arbitriu hominis moue
atur ab aliquo exteriori prin
cipio. quod est fupra mentem
humanam, fcilicet a Deo, ut e
tiam Philofophus * probat in
capitulo de bona fortuna, unde
mens hominis etiam fani non

hoc ipfo quod nulla mala circumftantia iungitur, nullus finis ma
lus apponitur, ad esse debitum, feu uirtuofum.

Affirmatur quidem finis, fed non affirmatur ultimus simpliciter,
fed inter occurrentes, aut cognitos fibi relinquatur ordo il
lius finis proximi ad finem ultimum in foluatur ac per hoc facies
explicite propter finem proximum, facit implicite propter finem
ultimum illius finis proximi, quicunque ille fit. & rurfus facies
explicite propter huiusmodi finem proximum, agit ut dirigens
feipfum refpectu illius finis proximi, & ut directus a datore ro
nis agit refpectu finis ultimi. Et hoc fecundo modo aliquando
fufficit habere Deum pro ultimo fine actus humani ad hoc, ut a
ctus non fit malus, ex defectu circumftantiae ultimi finis naturalis.
Praeceptum naque naturae de habendo Deum pro ultimo fine ex
plicito, cum fit affirmatiuum, non obligat ad femper: & cum fit
de eo quod post multum ftudium adimplendum est, postquam
fcilicet homo explicite didicit esse unum Deum &c. conitit qd no
obligat pro omni tempore, quo homo operatur humana opera,
ac per hoc fufficit quandoque implicite habere Deum pro ulti
mo fine naturali. De Deo autem, ut finis est fupernaturalis, non
est ad praefens fermo. Et quia quilibet fecundum certas circumftan
tias faciens actum moraliter bonum, poffet actus multos ex puris
naturalibus fic facere, confequens est, ut homo in ftatu corrupte
naturae adiuncto etiam ftatu peccati mortalis, poffet facere ali
quem actum moraliter bonum fecundum omnes circumftantias,
ita quod in nullo deficiat, quod ad illum actum fingularem.

Ad tertium fundamentum dicitur, quod quia tentationes non
folum contra moralia funt, & in quantum funt a demone exeunt
limites naturalium impedimentorum etiam refpectu moralium,
quia inuidia diaboli, refpectu celfitudinis fupernaturalis, mors in
troiuit in orbem terrarum: ideo non fpeclat ad propofitum ob
ieclio de tentatione ut est a demone. Propter quod in litera et
de natura integra dicitur, quod quantum ad fufficientiam opera
tione uirtutis, poterat homo per fua naturalia operari bonum.
Dixit nanque hoc, ut praeferuaret doctri nam fuam ab huiusmo
di extra naturam impedimentis. ita quod dicimus, quod quan
tum est ex fufficientia uirtutum animae, ac per hoc relatarum ad
naturalia impedimenta (fic enim oportet referre proportiona
liter fmgula fingulis) homo natura integre omnes fuos actus,
naturae

lib. 7. Mora.
eudemioris
cap. 18.

